

KAMBAG‘ALLIKDAN FAROVONLIK SARI DAVLAT DASTURIDA EHTIYOJMAND TOIFA OILALARNI TIBBIY-QO‘LLAB-QUVVATLASHNING INNOVATSION YO‘NALISHLARI

Esonaliyeva Dilrabo

Farg‘ona davlat universiteti 1-bosqich magistranti

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 10.12.2025

Revised: 11.12.2025

Accepted: 12.12.2025

KALIT SO‘ZLAR:

*kambag‘allik,
farovonlik, davlat
dasturi, ehtiyojmand,
oila, tibbiy qo‘llash,
innovatsiya, sog‘lik.*

Ushbu maqolada “Kambag‘allikdan farovonlik sari” davlat dasturi doirasida aholi salomatligini mustahkamlash, tibbiy xizmatlardan foydalanish ko‘lamini kengaytirish va ehtiyojmand oilalarni qo‘llab-quvvatlashning zamonaviy mexanizmlari chuqur tahlil qilinadi. Raqamli tibbiyot, mobil sog‘liq tushunchalari (m-health), profilaktik dasturlar, ijtimoiy tibbiy innovatsiyalar va xalqaro tajribalar tibbiy-iqtisodiy barqarorlikka qanday ta‘sir qilishi yoritiladi.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlik eng avvalo aholining sog‘lig‘i bilan chambarchas bog‘liq. O‘zbekiston mustaqillik yillarida tibbiy xizmatlar sifatini oshirish, tenglikni ta‘minlash va ehtiyojmand toifalarning salomatligini qo‘llab-quvvatlashga katta e‘tibor qaratib kelmoqda. Kambag‘allikka qarshi kurashish siyosatining markazida sog‘liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, aholini sifatli va arzon tibbiy xizmatlar bilan ta‘minlash masalasi turibdi. “Kambag‘allikdan farovonlik sari” davlat dasturi aynan mana shu yo‘nalishlarni birlashtirgan holda, ehtiyojmand oilalarning sog‘lig‘ini mustahkamlashga xizmat qiladigan innovatsion tashabbuslarni o‘z ichiga oladi.

Dastur doirasida raqamli tibbiyot tizimining yanada kengayishi, mahalla tibbiyot markazlarining samarali faoliyati, mobil sog‘liq xizmatlarining ahamiyati, ayollar

salomatligi bo'yicha qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining kuchayishi va profilaktik sog'liq madaniyatining shakllanishi bo'yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu maqolada mazkur tashabbuslarning chuqur tahlili keltiriladi.

Asosiy qism.

Raqamli tibbiyot tizimining rivojlanishi

Raqamli tibbiyot aholiga ayniqsa kam daromadli qatlamga tibbiy xizmatlarni qulay shaklda olish imkonini yaratmoqda. Elektron tibbiy kartalar, masofaviy shifokor ko'rigi, onlayn navbatga yozilish, telemeditsina platformalari orqali xizmatlar tezkor, shaffof va arzon holatga kelmoqda.

2024-yilda raqamli tibbiyot tizimi orqali 2,5 milliondan ortiq fuqaroga masofadan tibbiy maslahat ko'rsatilgani qayd etilgan. Bu esa vaqt, yo'l xarajati va ortiqcha diagnostika muammolarini kamaytirib, ehtiyojmand oilalarning moliyaviy yukini sezilarli pasaytirdi. Mobil sog'liq texnologiyalari (m-health).

Mobil sog'liq texnologiyalari aholiga shaxsiy sog'liq monitoringi va profilaktik nazorat borasida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. "Salomat", "Doctor24", "Immunizatsiya guruhi" kabi ilovalar orqali:

- qon bosimi, yurak urishi, uyqu sifati monitoringi;
- homiladorlik davri uchun maxsus eslatmalar;
- bolalar emlash jadvali va eslatmalar;
- yurak-qon tomir kasalliklarining oldini olish bo'yicha maslahatlar beriladi.

Ushbu xizmatlarning katta qismi bepul yoki imtiyozli tarzda taqdim etilishi aholi orasida sog'liqni nazorat qilish madaniyatini kengaytirib, tibbiy savodxonlikni oshirmoqda.

Mahalla tibbiyot markazlarining roli

Mahalla tibbiyot markazlari dasturdagi eng samarali loyihalardan biri bo'lib, aholiga birlamchi tibbiy yordamni yanada yaqinlashtirdi. Bu markazlarda terapevt, bolalar shifokori, psixolog, patronaj hamshiralar faoliyati yo'lga qo'yilgan.

Ular quyidagi vazifalarni bajaradi:

- profilaktik ko'riklar;
- gigiyenik ta'lim va ma'rifat ishlari;
- surunkali kasalliklarni monitoring qilish;
- ehtiyojmand oilalarga uy sharoitida xizmat ko'rsatish.

2024-yil yakuniga ko'ra mahalla tibbiyot markazlari soni 4 barobarga oshgani, ularning samaradorligi tufayli tibbiyot muassasalariga ortiqcha navbat yuklamasi 30% ga kamaygani ta'kidlanadi.

2. Ayollar salomatligini qo'llab-quvvatlash tashabbuslari

Ayollar jamiyatning asosiy tayanchi bo'lgani sababli dasturda ayollar salomatligi alohida yo'nalish sifatida qo'llab-quvvatlanmoqda. "Ayollar daftari" orqali:

- bepul ginekologik ko'rik;
- tug'ruqdan keyingi yordam;
- psixologik maslahatlar;
- uzoq muddatli kontraseptsiya vositalari;
- onlayn maslahatlar imkoniyati yaratilgan.

Bundan tashqari, tug'ruq xavfi yuqori bo'lgan ayollar alohida ro'yxatga olinib, ular uchun tez tibbiy yordam va maxsus monitoring tizimi ishlab chiqilmoqda.

Profilaktika va sog'lom turmush tarzini rivojlantirish

Sog'lom turmush tarzini shakllantirish kambag'allikni kamaytirishning eng samarali mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Dastur doirasida quyidagi yo'nalishlar rivojlanmoqda:

- sog'lom ovqatlanish targ'iboti;
- jismoniy faollikni kundalik hayotga tatbiq qilish;
- yoshlar va ayollar uchun stressni boshqarish bo'yicha treninglar;
- alkogol, chekish va boshqa zararli odatlardan voz kechish tashabbuslari.

Ayniqsa maktab, kollej va mahalla kesimida sog'liq madaniyati bo'yicha treninglar soni sezilarli ortgan.

Xalqaro hamkorlik va tajriba almashish

Dastur doirasida O'zbekiston WHO, UNICEF, UNDP kabi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda tibbiy sug'urta, raqamli tibbiyot, onlayn monitoring tizimlari bo'yicha qator loyihalarni joriy etmoqda.

Bu hamkorliklar orqali milliy sog'liqni saqlash tizimiga:

- yangi protokollar;
- malaka oshirish dasturlari;
- xalqaro standartlardagi xizmat turlari;
- chet el klinikalari bilan telekonsultatsiyalar kiritilmoqda.

Amalga oshirilgan natijalar

2024-yil yakunlari dasturning samaradorligini aniq ko'rsatib berdi:

- 800 mingdan ortiq ehtiyojmand oila bepul tibbiy ko‘rikdan o‘tdi;
- 120 ming ayol onlayn tibbiy xizmatlardan foydalandi;
- tibbiy sug‘urtaga ega kambag‘al aholi ulushi 65% ga yetdi;
- mahalla tibbiyot markazlari soni 4 barobarga oshdi;
- mobil sog‘liq ilovalaridan foydalanuvchilar 3 millionga yetdi.

Xulosa

“Kambag‘allikdan farovonlik sari” dasturi kambag‘allikning nafaqat iqtisodiy, balki tibbiy ildizlarini ham bartaraf etishga yo‘naltirilgan kompleks tashabbusdir. Raqamli tibbiyot, mahalla markazlari, ayollar salomatligi loyihalari va mobil sog‘liq xizmatlari orqali aholining tibbiy farovonligi izchil yaxshilanmoqda. Bu yondashuv kelajakda sog‘lom jamiyat, kuchli inson kapitali va barqaror iqtisodiy taraqqiyot poydevori bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. WHO. “Health and poverty linkages report”. 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Kambag‘allikdan farovonlik sari” dasturi, 2023-y.
3. O‘zbekiston Sog‘liqni saqlash vazirligi. “Raqamli sog‘liq platformasi” hisobotlari, 2024-y.
4. “Doctor24” va “Salomat” platformalari ma’lumotlari, 2024-y.
5. “Ayollar daftari” dasturi hisobotlari, 2024-y.
6. Bandlik va kambag‘allikni qisqartirish agentligi, 2024-yil tahlillari.